

Valtioneuvoston selvitys- ja tutkimustoiminta
Statsrådets utrednings- och forskningsverksamhet

Strategisen tutkimuksen rahoitusinstrumentin arviointi

27.9.2022 | Professori Jussi Kivistö, Tampereen yliopisto

I Arvioinnin lähtökohdat

Arviointitehtävä ja -kysymykset, arvontiasetelma,
toteutus, tuotokset

Valtioneuvoston selvitys- ja tutkimustoiminta
Statsrådets utrednings- och forskningsverksamhet

Arviointitehtävä ja -kysymykset

*”Tarvitaan kattava analyysi siitä, tuottaako – ja missä määrin – strategisen tutkimuksen neuvoston (STN) rahoittama tutkimus sellaista **uutta tietoa, jota yhteiskunnallisessa päätöksenteossa tarvitaan, missä määrin ja missä valmistelun ja päätöksenteon konteksteissa tuotettua tietoa hyödynnetään ja minkälaisia muita vaikutuksia strategisen tutkimuksen rahoitusvälineellä on ollut. Tämän hankkeen tavoitteena on vastata tähän tarpeeseen ja tuottaa kokonaisvaltainen arviointi ja analyysi strategisen tutkimuksen rahoituksesta, sen vaikutuksista ja vaikuttavuudesta toiminnan käynnistymisestä vuoteen 2020 saakka.**”*

Osakokonaisuus I: Strategisen tutkimuksen yhteiskunnalliset vaikutukset ja vaikuttavuus

- Tuottaako strateginen tutkimus sellaista uutta tutkimustietoa, joka on keskeisten tiedon hyödyntäjien kannalta relevanttia ja miten, missä ja kuinka laajasti strategisen tutkimuksen hankkeissa tuotettua tietoa on hyödynnetty ja hyödynnetään?
- Missä määrin strategisen tutkimuksen hankkeet ovat onnistuneet löytämään ratkaisuja merkittäviin yhteiskunnan haasteisiin ja ongelmiin?
- Miten keskeiset tiedonhyödyntäjät ja sidosryhmät ovat osallistuneet ja sitoutuneet yhteistyöhön ja vuorovaikutukseen strategisen tutkimuksen hankkeiden kanssa?
- Missä määrin tiedon hyödyntäjät ovat kehittäneet omia prosessejaan vuorovaikutuksen mahdollistamiseksi ja tutkimustiedon hyödyntämiseksi ja omaksumiseksi?
- Millä muilla tavoin strateginen tutkimus on synnyttänyt yhteiskunnallisia vaikutuksia ja vaikuttavuutta ja tukenut päätöksentekoa (esim. luomalla verkostoja tutkijoiden ja päätöksentekijöiden välillä, vahvistamalla asiantuntijuutta jne.) ja mikä näiden merkitys on ollut?

Osakokonaisuus II: Tieteellinen ja tutkimuksellinen laatu

- Kuinka tieteellisesti korkeatasoisia ja kunnianhimoisia strategisen tutkimuksen hankkeet ovat olleet?
- Ketkä ovat toteuttaneet ja toteuttavat strategisen tutkimuksen hankkeita ja minkälainen on ollut STN-hankkeita toteuttavien konsortioiden tutkijaprofiili?
- Miten hyvin hankkeissa on onnistuttu yhdistämään yhteiskunnallinen relevanssi ja tieteellinen laatu?

Valtioneuvoston selvitys- ja tutkimustoiminta Statsrådets utrednings- och forskningsverksamhet

Osakokonaisuus III: Vaikutukset tutkimustyöhön ja sen organisointiin

- Miten tiedon tuottajien ja käyttäjien välinen yhteiskehittäminen on toteutunut strategisen tutkimuksen hankkeissa?
- Mitkä ovat olleet suurimmat haasteet yhteiskehittämisessä ja miksi? Onko yhteiskehittäminen tuottanut lisäarvoa ja jos on niin minkälaista?
- Onko instrumentti onnistunut tehtävässään suunnata tutkimusta yhteiskunnan kehittämisen kannalta tärkeisiin teemoihin?
- Onko rahoitusinstrumentti vahvistanut moni- tai poikkitieteellistä tutkimusta?
- Onko instrumentti suunnannut tutkimusta ns. katvealueille (vrt. Valtioneuvosto 2013)?

Osakokonaisuus IV: Operatiivinen toiminta ja toteutus

- Missä määrin rahoitusvälineen toteutustavat (esimerkiksi teemaprosessi, ohjelmallistaminen, ohjelmajohtajien toiminta, viestintä jne.) edesauttavat tavoitteisiin pääsemistä? Ovatko nämä toteutustavat optimaalisia? Onko valtioneuvoston teemapäätöksen valmisteluprosessi toimiva?

Osakokonaisuus V: Kansainvälinen ulottuvuus

- Missä määrin strategisen tutkimuksen hankkeet ovat kytkeytyneet kansainväliseen tutkimukseen ja tutkimusrahoitukseen sekä kytkeneet korkean tason kansainvälistä osaamista hankkeisiin?
- Missä määrin strateginen tutkimus on edistänyt kansainvälisen tutkimusrahoituksen kotiuttamista?
- Millainen on EU-vastinrahoituksen rooli strategisen tutkimuksen rahoituksessa ja missä määrin se on edistänyt strategisen tutkimuksen vaikuttavuutta?

Arviointiasetus

Osakokonaisuudet I - V

Arviointikehykset:

- 1) Ex-ante/in media res/ex-post -arviointi   2) IOOI-malli   3) Tuottava vuorovaikutus   4) Yhteiskunnallinen relevanssi

Analyttiset viitekehykset ja keskeiset käsitteet:

- 1) Tietopohjainen päätöksenteko   2) Yhteiskehittäminen
3) Sidosryhmäteoria   4) Monitieteisyys   5) Tutkimuksen laatu

Aineistot ja menetelmät:

Dokumenttiaineisto ja haastatteluaineisto, kyselyaineiston avoimet vastaukset (sisällönanalyysi), kyselyaineisto (kvantitatiivinen analyysi), bibliometrinen aineisto ja analyysi, altmetrinen aineisto ja analyysi sekä sekundäärinen dokumenttiaineisto

Sidosryhmäkysely

Sidosryhmien, hankkeiden toteuttajien, ohjelmajohtajien, strategisen tutkimuksen neuvostojen ja vastualueen haastattelut

Bibliometrinen ja altmetrinen aineisto

Case-tapaukset

Hankkeiden toteuttajien, ohjelmajohtajien, strategisen tutkimuksen neuvostojen, yliopistojen ja tutkimuslaitosten johdon haastattelut

Vertaisarviointi-paneelin lausunnot

Sidosryhmäkysely

Hankkeiden toteuttajien, ohjelmajohtajien, strategisen tutkimuksen neuvostojen, yliopistojen ja tutkimuslaitosten johdon haastattelut

Sidosryhmäkysely

Strategisen tutkimuksen neuvostojen ja vastualueen, ohjelmajohtajien ja hankkeiden toteuttajien haastattelut

Strategisen tutkimuksen neuvostojen ja vastualueen, ohjelmajohtajien ja hankkeiden toteuttajien haastattelut

Tilastoaineistot

I

Strategisen tutkimuksen yhteiskunnalliset vaikutukset ja vaikuttavuus

II

Tieteellinen ja tutkimuksen laatu

III

Vaikutukset tutkimustyöhön ja sen organisointiin

IV

Operatiivinen toiminta ja toteutus

V

Kansainvälinen ulottuvuus

Arvioinnin toteutus

- **Ajanjakso:** 3/2021– 8/2022
- **Tutkijaryhmä:** Jussi Kivistö, Vuokko Kohtamäki, Anu Lyytinen, Erika Lilja, Jarkko Tirronen, Sini Teräsahde ja Eini Tastula (Tampereen yliopisto) sekä Kim Holmberg
- **Ohjausryhmä:** Antti Pelkonen (pj.) (VNK), Sari Löytökorpi (VNK), Artturi Björk (VM), Antti Hautaniemi (STM), Elina Nikkola (MMM), Päivi Järviemi (TEM), Tanja Suni (YM), Paavo-Petri Ahonen (OKM) ja Jari Hyvärinen (Business Finland)
- Loppuraportti on läpikäynyt **ulkopuolisen vertaisarvioinnin**

Arvioinnin tuotokset

28.9.2022

POLICY BRIEF 2022:7

Näkökulmia ajankohtaisiin yhteiskunnallisiin kysymyksiin ja poliittisen päätöksenteon tuoksi.

Tämä julkaisu on toteutettu osana valtioneuvoston vuoden 2021 selviö- ja tutkimustoiminnan toteutusta (Selviötyön 6). Julkaisu sisältää vastavastusten tulokset, eikä se ole virallinen valtioneuvoston asiakirja.

Strateginen tutkimus tietopohjaisen poliittisen päätöksenteon tukena

Erika Lilja, tutkija, Tampereen yliopisto
Jussi Kivistö, professori, Tampereen yliopisto
Vuokko Kohtamäki, yliopistonlehtori, Tampereen yliopisto
Sini Teräsahde, tutkija, Tampereen yliopisto

Strategisen tutkimuksen rahoitusmuoto (STN) on tarjonnut uudenlaisen mahdollisuuden kehittää tutkimuksen ja päätöksenteon välistä vuoropuhelua. Parhaimmillaan rahoitusmuoto mahdollistaa siirtymistä yksilökeskeisestä lineaarisesta tiede-uennonnasta kohti moninäkökulmaista ja verkostomaista tukea päätöksenteolle. Tietopohjaisia päätöksentekoa tukeva vuorovaikutuksessa on kuitenkin vielä hyödyntämätöntä kehityspotentiaalia. Tutkimuksen ja päätöksenteon välisen vuoropuhelun edellytyksiä ja valmiuksia on kehitettävä myös tiedonhyödyntäjien keskuudessa yhteistyössä STN-toimijoiden kanssa.

Valtioneuvoston selvitys- ja tutkimustoiminta
Statsrådets utrednings- och forskningsverksamhet

POLICY BRIEF 2022:XX

Näkökulmia ajankohtaisiin yhteiskunnallisiin kysymyksiin ja poliittisen päätöksenteon tuoksi.

Tämä julkaisu on toteutettu osana valtioneuvoston vuoden 2021 selviö- ja tutkimustoiminnan toteutusta (Selviötyön 6). Julkaisu sisältää vastavastusten tulokset, eikä se ole virallinen valtioneuvoston asiakirja.

Strateginen tutkimus monitieteisyyden ja tutkimusyhteistyön vahvistajana

Jarkko Tirronen, Tampereen yliopisto
Jussi Kivistö, Tampereen yliopisto
Erika Lilja, Tampereen yliopisto

Strategisen tutkimuksen neuvoston (STN) rahoittamissa ohjelmissa ja hankkeissa on tuettu monitieteisen tutkimuksen toteuttamista ja tutkimusorganisaatioiden välistä yhteistyötä. Rahoitusmuoto on ohjannut tutkijoita ja tutkimusryhmiä rakentamaan pääteiteenalaista, monitieteisiä konsortio- ja tutkimusverkkoja. Ohjelmilla on monitieteisyyttä ja tutkimusyhteistyötä on vahvistettu sekä ohjelmien sisällä että ohjelmien rajat ylittävällä. Yliopistojen ja tutkimuslaitosten välisen yhteistyön lisääminen ja eri tieteenalojen välinen vuorovaikutus on samalla edistänyt tutkimuksen katvealueiden tunnistamista. Kansallisesta fokuksista huolimatta strateginen tutkimus on edistänyt myös tutkimuksen kansainvälistä verkostoitumista.

Valtioneuvoston selvitys- ja tutkimustoiminta
Statsrådets utrednings- och forskningsverksamhet

II Arvioinnin tulokset

Johtopäätökset ja suositukset

Valtioneuvoston selvitys- ja tutkimustoiminta
Statsrådets utrednings- och forskningsverksamhet

Yleisiä johtopäätöksiä

- STN-rahoitusmuoto pääosiltaan toteutettu ja toiminut hyvin suhteessa TULA-uudistuksen tavoitteisiin
- Instrumenttia kehitetty voimakkaasti toimeenpanon edetessä
- Kritiikkiä fokuksen yksipuolisuudesta ja yhteiskuntapoliittisesta painotuksesta, sidosryhmien tarpeet myös erilaisia
- Kehitettävää löytyy mm. teemaprosessista, kansainvälisyydestä, tiedonhyödyntäjien omasta sitoutumisesta

Strategisen tutkimuksen rahoitusväline ja TULA-uudistuksen tavoitteet

---

Strateginen tutkimus palvelee yhteiskuntapolitiikkaa ja yhteiskunnan toimintojen kehittämistä tuottamalla ongelmakeskeistä, pitkäjänteistä ja ohjelmamuotoista tutkimusta.

Rahoitusta kohdennetaan tutkimukseen, jonka tarkoituksena on etsiä ratkaisuja merkittäviin yhteiskunnan haasteisiin.

Rahoitusta kohdennetaan laaja-alaisesti erilaisten yhteiskunnan merkittävien ja suurien haasteiden tutkimukseen – mm. tutkimukseen, joka palvelee elinkeinoelämän uudistamista ja kilpailukykyä, työelämän kehittämistä ja julkisen sektorin kehittämistä jne.

Mahdollistaa tutkimuksen suuntaamisen yhteiskunnan muuttuvien tietotarpeiden mukaisesti.

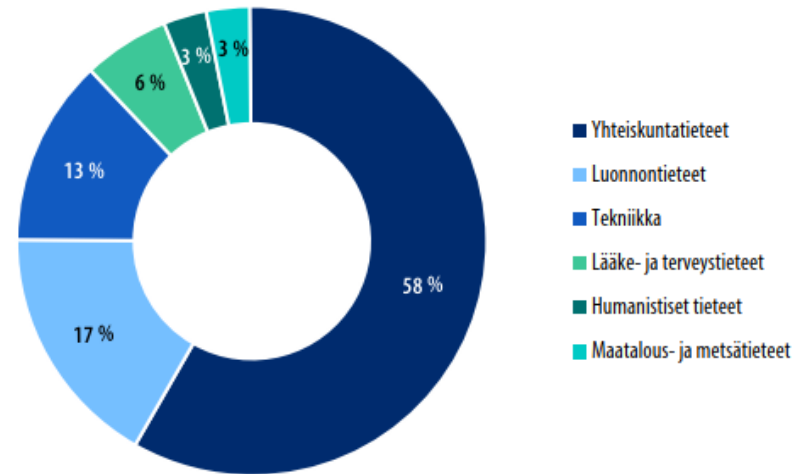
Mahdollistaa tutkimuksen suuntaamisen tutkimuksen katvealueille ja niille tutkimuksen osa-alueille, joilla ei ole tutkimuslaitostoimintaa.

---

(1) Johtopäätökset: Strategisen tutkimuksen rahoitusmuodon toteutus

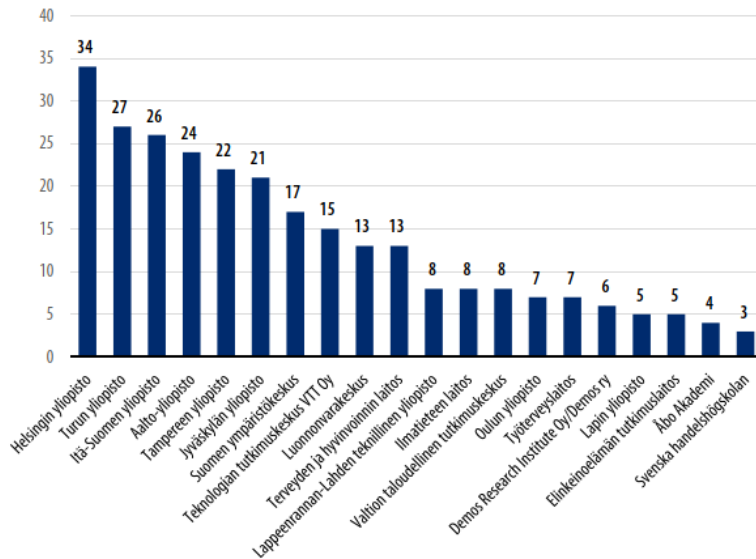
- STN-rahoituksesta
  - 69 % on kohdentunut yliopistosektorille
  - 23 % tutkimuslaitoksille
  - 6 % muille organisaatioille
  - 2 % ammattikorkeakouluille
- Painopiste ollut yhteiskuntatieteellisissä tutkimusaloissa

Kuvio 11. Päätieteenalat hankekonsortioissa.

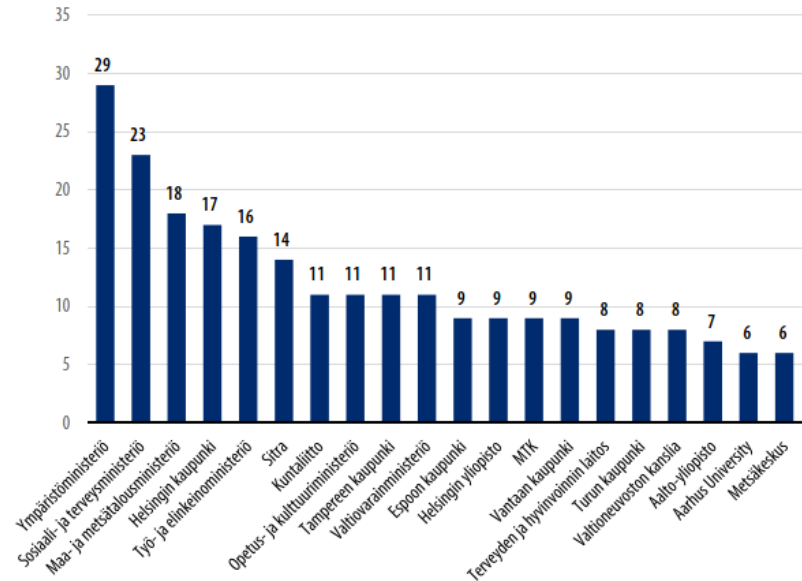

- STN mahdollistanut monimuotoisten konsortioiden muodostamisen, useimmin mukana yliopistot ja julkishallinnon organisaatiot, konsortiot etupäässä kotimaisia

Kuvio 7. Konsortioiden toteuttajat.

Kuvio 8. Konsortioissa mukana olleet sidosryhmät.

- STN:n teemavalmisteluprosessi on suhteellisen toimiva, mutta tutkijalähtöinen
- VN:n teemapäätöstä edeltävä käsittelyprosessi tarpeettoman monivaiheinen ottaen huomioon lopputuloksen (ollut aina STN:n esityksen mukainen)
- Hankkeiden seuranta ollut monipuolista, mutta seurantatieto ei ole aina yhteismitallista
- Kokonaisuutena STN-rahoitusmuoto on toteutustapansa osalta mahdollistanut yhteiskuntarelevantin, monitieteisen ja katvealuille suuntautuvan tutkimuksen tekemisen

(1) Suositukset

- *Teemojen tunnistamisen prosessiin liittyviä vaiheita voitaisiin kehittää valtioneuvoston ja elinkeinoelämän tietotarpeita paremmin huomioivaksi.*
- *Valtioneuvoston tulisi arvioida teemapäätöstä edeltävän käsittelyprosessin vaiheiden tarpeellisuutta sekä tehdä siihen tarvittaessa muutoksia.*
- *STN-konsortioiden kansainvälistymistä olisi mahdollista edistää liittymäkohdilla suhteessa esimerkiksi Euroopan unionin puiteohjelmiin.*
- *Kansainvälisen politiikkavaikuttamisen vahvistamista Euroopan unionin tasolla voidaan tukea hyödyntämällä STN-tutkimusta Euroopan unionin päätöksenteossa.*
- *Hankkeiden seurannassa tulee kiinnittää huomiota seurannan tuottamaan lisäarvoon. Hankkeiden seurannassa voitaisiin hyödyntää eteenpäin katsovia arviointimenetelmiä (esim. toiminnanaikaista Developmental Evaluation -lähestymistapaa), jotka korostavat toiminnan kehittämisen ja tieteen ja yhteiskunnan välisen vuorovaikutuksen ymmärtämisen tavoitetta.*

(2) Johtopäätökset: Yhteiskehittäminen strategisen tutkimuksen rahoitusmuodossa, sidosryhmät ja vuorovaikutus

- Yhteiskehittämistä toteutettu sekä ohjelma- että hanketasoilla suhteellisen onnistuneesti, mutta myös kehitettävää löytyy
  - Ohjelmatasolla koordinoivia vaikeuttavat ohjelmajohtajien vähäiset resurssit ja hankkeiden heterogeenisyys
  - Hanketasolla yhteiskehittämisen haasteet liittyneet sidosryhmäkumppaneiden sitoutumiseen ja osallistamiseen
- Yhteistyö tiedonhyödyntäjien kanssa on vahvistunut, koska siihen kiinnitetty erityistä huomiota ja osoitettu tutkimuksen yhteiskunnallista vuorovaikutusta ja vaikuttavuutta tukevia resursseja
  - Edesauttanut laajemmin tietoisuuden lisääntymistä ja hyvien käytäntöjen omaksumista etenkin yliopistojen YVV-toiminnassa

(2) Suositukset

- *Sidosryhmien sitouttaminen on olennaista ja siksi niiden rooleihin ja tehtäviin tulee kiinnittää huomiota jo hankkeen suunnitteluvaiheessa.*
- *Sidosryhmätahojen organisaationa tulisi sitoutua hankkeisiin suunnitellusti ja omin resurssein.*

(3) Johtopäätökset: Strategisen tutkimuksen laatu ja yhteiskuntarelevanssi

- Hankkeiden laatu ja tieteellisen korkeatasoisuuden arviointi haastavaa, koska 6-vuotiset ohjelmat eivät olleet vielä päätyneet arviointiajanjaksolla, mutta STN-...
  - ...hakemusten pistemäärät rahoitettavissa hankkeissa ovat hieman korkeampia kuin SA:n verrokkirahoitusmuodoissa keskimäärin
  - ...hankkeiden myöntöprosentti hieman alhaisempi ja siten selektiivisempi kuin SA:n muut hauissa keskimäärin (aiehakemukset)
  - ...hankkeiden julkaisujen tieteellinen vaikuttavuus on korkeampi kuin yliopistoissa keskimäärin (23 % julkaisuista kuuluu viitatuimman 10 % joukkoon)
- STN-tutkimuksessa perinteisempien laadun ulottuvuuksien (tieteellinen luotettavuus, tieteellinen arvo ja uutuusarvo) rinnalle on nostettu myös tutkimuksen yhteiskunnallinen relevanssi ja vaikuttavuus tutkimuksen laadun ulottuvuuksina

(4) Johtopäätökset: STN-tutkimuksen vaikuttavuus ja tiedon hyödyntäminen

- STN-tutkimus onnistunut tuottamaan uutta tietoa ja sidosryhmille ja ratkaisuja mm.
  - ...päätöksenteon, linjausten ja strategioiden ja lainvalmistelun tueksi
  - ...organisaatioiden ja yritystoiminnan kehittämisen tueksi
  - ...tulevaisuuden trendien ymmärtämiseksi
- Keskiössä sosiaaliset innovaatiot, kuten mallinnukset, tiekartat, suositukset ja kokeilut
- Useissa, joskaan ei kaikissa, ministeriöissä STN-tutkimus mielletään arvokkaaksi tulevaisuuden tietopohjaa ja osaamista tukevaksi tutkimukseksi
- Instrumentin tasolla yhteiskunnallisen vaikuttavuuden tuki kohdistunut etenkin tietopohjaista päätöksentekoa ja politiikkavalmistelua edistäviin toimiin, yhteiskehittämisen toiminnot yritysten ja 3. sektorin kanssa ovat toteutuneet pitkälti hanketasolla

Suosituksset (4)

- *Päätöksenteon tuen fokus tutkimustiedon siirrosta ja perinteisestä tiedoneuvonnasta päätöksenteon tietotarpeita paremmin luotaavan vuoropuhelun kehittämiseen.*
- *Valtionhallinnon tulisi sitoutua tietopohjaisen päätöksenteon järjestelmän kehittämiseen kaikilla tasoilla ja konkreettisin toimin myös niissä ministeriöissä, missä näin ei ole vielä järjestelmällisesti tehty.*
- *Strategisen tutkimuksen vastuualueen ja ohjelmatoiminnan fokusta olisi hyvä laajentaa kattamaan myös muita yhteiskunnallista vaikuttavuutta tukevia (yritykset, 3. sektori, kv. toimintakenttä). Esim. ohjelmajohtajien osalta voitaisiin siirtyä malliin, jossa vastuu olisi jaettu kahden taustaltaan ja asiantuntemukseltaan erilaisen ohjelmajohtajan välillä.*
- *Vastuualueen ja ohjelmajohtajien toiminnan ja tarjoaman tuen laajentaminen tarkoittaisi samalla joko lisäresursoinnin tarvetta tai toimintojen uudelleen suuntaamista olemassa olevien resurssien puitteissa.*
- *Rahoituksen monikanavaisuuden tukemista hanketasolla tulisi harkita.*

(5) Johtopäätökset: Strateginen tutkimus ja yhteiskunnallisiin haasteisiin vastaaminen

- Olemassa eriäviä näkemyksiä miten hyvin missä määrin STN-tutkimuksella on onnistuttu arviointiajankohtaan mennessä ratkaisemaan yhteiskunnallisia haasteita
- Kuitenkin voidaan todeta, että:
  - strategisen tutkimuksen ohjelmiin on pääsääntöisesti valikoitunut tärkeinä pidettyjä teemoja, jotka ovat olleet pitkään ajankohtaisia suomalaisessa yhteiskunnassa
  - rahoitusmuodon ongelmallaisuus, monitieteisyys, sektorirajat ylittävä yhteistyö sekä yhteiskunnallisen vuorovaikutuksen ja tieteellisen korkeatasoisuuden edellytys luovat tälle potentiaalin
  - politiikkatoimiin ja päätöksentekoon kytkeytyvillä tutkimustuloksilla on erittäin suuri vaikuttavuuspotentiaali, mikäli ne skaalataan päätöksenteon kautta koskemaan koko yhteiskuntaa

III Arvioinnin rajoitteet

Valtioneuvoston selvitys- ja tutkimustoiminta
Statsrådets utrednings- och forskningsverksamhet

Arvioinnin keskeiset rajoitteet

- **Fokus:** tehtäväksiannon mukaisesti politiikkatoimissa, vähemmän elinkeinoelämän uudistumisessa ja kilpailukyvyssä
- **Toiminnanaikainen arviointi:** Arviointiajanjakson aikana 6-vuotiset ohjelmat eivät vielä päättyneet
- **Kustannukset ja hyödyt:** Ei tuota tietoa kustannus-hyöty näkökohtiin eikä vaihtoehtoiskustannuksiin (ja hyötyihin)
- **Arviointiaineisto:** nojaa monilta osin itseraportoituun aineistoon, jota ei kaikilta osin aineistotriangulaatiollakaan, yrityselmä ja 3. sektori haastatteluaineistossa vähäisemmällä painolla, kyselyn vastaajamäärä 18 %

Valtioneuvoston selvitys- ja tutkimustoiminta
Statsrådets utrednings- och forskningsverksamhet

Kiitos!

Lisätietoja: Professori Jussi Kivistö

jussi.kivisto@tuni.fi, 050-4211070

